

En information om:

Planerna inför bildande av en marin nationalpark i Sveriges mest unika havsområde

KOSTERHAVET

En stor artrikedom i skärgård och hav, en speciell geologi och mycket höga naturvärden. Ett underbart område att leva i och bruka, värt att bevara till framtidens generationer av kustbor och fiskare. Ett oförstört rekreationsområde öppet för alla.

Kosterhavet - en levande marin nationalpark med bevarad kultur och natur

Bevara naturen och havet och bruka dem är inte motsatser

En levande nationalpark

Skagerrak är Sveriges i särklass mest artrika havsområde omgivet av en unik skärgård.

Kombinationen av höga naturvärden och ett ökande turisttryck, med stort slitage på naturen tillsammans med ett otydligt regelverk, väckte idén om en levande och brukad marin nationalpark "Kosterhavet". En nationalpark i havet, skapad och förvaltrad utifrån egna lokala behov och krav.

Varför en nationalpark

Nationalpark är den finaste status ett naturområde kan få. Grundtanken med nationalparkerna är att bevara ett urval av Sveriges karaktärslandskap oexploaterade inför framtiden.

Syftet med nationalparker är inte enbart att skydda värdefull natur, utan också att sprida kunskaper om särprägel och miljö till människor.

En brukad park

Kustsamhället med fisket och jordbruket har skapat den kultur och identitet som präglar livet i norra Bohusläns skärgård. En nationalpark kommer att stärka områdets samhällen och bidra till en långsiktig balans med dagens brukare och deras behov, följt av tanken på att bevara ett rikt hav och natur till kommande generationer.

Genom parken förbättras möjligheterna att förlänga besöksnäringens för- och eftersäsong, vilket kommer att inverka positivt på det lokala näringslivet.

Såväl i Sverige som utomlands finns goda exempel på nationalparker där de boende i området lever och brukar sin park. Ofta har ortsbefolkningen varit skeptisk i början, men när fördelarna har visat sig har man generellt blivit mer positiv.

Oförstörda områden behövs i framtiden

Nyfiken på havets undervattensvärld

Skog på sydvästra Saltö

Finansiering av staten

I en nationalpark är staten fastighetsägare. I naturreservat kan marken även ägas privat eller kommunalt. I en nationalpark förbinder sig staten att ansvara för den skötsel som föreskrivs i bestämmelser och skötselplaner. Skötsel ska utföras lokalt efter de behov som finns. De intilliggande naturreservaten på Nord- och Sydkoster, Saltö, Rossö, Trossö, Kalvö och Lindö kommer att ges samma status och prioritet som nationalparken.

Fiskerinäringens framtid

I Koster-Väderö överenskommelsen tar fiskarna ansvar för att bedriva ett långsiktigt och hållbart fiske. Detta är utan motsvarighet i Sverige.

Det fiske som pågår i Koster-Väderöfjorden är ett gott exempel på ett hållbart fiske som visar vägen hur ett ansvarsfullt fiske är möjligt att kombinera med naturvård och höga naturvärden.

Hav och lite land

Gränserna på kartan är preliminära och beskriver ett utredningsområde där förutsättningarna undersöks för ett nationalparksbildande.

Det föreslagna området utgår från riksgränsen i norr, fortsätter söderut genom kuststräckan i Strömstad och Tanums kommuner till Lindö, väster om Kalvö och Långeskär, vidare utanför Kosteröarna och Grisbådarna. Nationalparkens huvudsakliga område ligger i havet och endast någon mindre del på land.

Artrikedom i Kosterfjorden

Genom Kosterfjordens djupa förkastningspricka, strömmar kallt, salt och syrerikt vatten från Atlanten via Norska rännan vilket gör det möjligt för många marina arter att leva grundare än normalt. Salthalten har stor betydelse för arternas utbredning. Den marinbiologiska mångfalden minskar med avtagande salthalt söderut.

I Kosterfjorden och angränsande vatten finns över 6000 marina arter beskrivna och av dem är det ca 200 som i Sverige endast förekommer här.

En norsk Nationalpark

På Norges sida av gränsen norr om Kosterhavet, planeras en marin nationalpark vid Hvaleröarna.

Ytre Hvaler nasjonalpark med ett planområde på 354 km². Arbetet är i slutskedet och parken förväntas stå klar under 2008. Grundtanken i Norge är att värna området och låta det storslagna kustlandskapet komma alla till del.

Tjärnö marinbiologiska laboratorium

På Tjärnö bedrivs forskning, undervisning och utåtriktad verksamhet. Laboratoriet håller hög internationell standard. Här arbetar ca 65 personer året om, varav 50 med forskning. Under sommaren ökar antalet med lika många gästgande forskare. Varje år undervisas ca 500 studenter.

Livet uppstod i havet

En fascinerande värld döljer sig under ytan. Sedan 1963 har det bedrivits forskning och undervisning om livet i havet kring Kosterfjorden med Tjärnö som bas.

Med allt finare undervattens-teknik kan man idag studera organismer direkt i sin naturliga miljö och få ökad förståelse för naturens samspel.

Kartan är preliminär och utgör ett förslag för parkområdet

Naturreservaten får genom en nationalpark större ekonomiskt stöd

Naturområden i reservat

Natursköna och biologiskt mycket rika områden finns i flera naturreservat på land. Länsstyrelsen är ansvarig för skötseln. En lokal förvaltningsorganisation börjar ta form för Kosterhavet. En del röjningsarbeten har redan gett flera nya arbetstillfällen.

Skötsel av landområden

Skötselplaner håller på att utformas efter de olika områdenas karaktär och värden. Med stabila ekonomiska resurser, kan underhållet skötas mer kontinuerligt och efter behov. Strandstädning skulle kunna ske flera gånger per år och vissa speciellt utsatta områden som idag inte städas alls kan komma att innefattas i renhållningen.

Nationalpark och reservat

Nationalparker kan endast inrättas på statligt ägd mark. I Sverige finns ca 3000 naturreservat och 28 nationalparker.

Nationalparkerna representerar speciellt utvalda unika områden i Sverige och måste alltid skötas optimalt. Det innebär att nationalparkerna prioriteras ekonomiskt. I den planerade parken skulle det innebära ökade resurser för p-platser, toaletter, information, renhållning m.m.

En uppgraderad skötsel i nationalparksområdet kommer de angränsande naturreservaten på Koster, Saltö, Rossö, och Trossö-Kalvö-Lindö tillgodo. Ingen åtskillnad kommer att göras när det gäller resurser till vård och förvaltning.

Stor biologisk mångfald

Berggrunden i Kosterarkipelagen är olik den i övriga Bohuslän. Speciella markförhållanden och många soltimmar ger ett tvärsnitt av den växtlighet som finns i Bohuslän.

Biologiska inventeringar av växter, insekter, svampar och lavar har genomförts i området och kommer att ligga som grund för skötselplaner.

Undersökningarna visar att många hotade (rödlistade) arter förekommer i området. Några exempel är ostronört, martorn och strandvallmo. Sällsynta och oceaniska lavar har också hittats. Svampfloran i Kilesand är en av landets allra mest värdefulla bl.a. med förekomst av olika stjälkroksvampar.

Öppet kustlandskap

En förutsättning för att bevara det säregna och öppna kulturlandskapets vackra, biologiskt rika och värdefulla växt- och djurliv, är en väl avvägd skötsel. Bete, slåtter och bränning behövs för balansen mellan produktion och mångfald. Vissa växters fortlevnad gynnas av bete eller tramp.

Stora delar av Kosteröarnas naturreservat har på grund av begränsad ekonomi inte fått den skötsel som behövs.

Restaureringar har påbörjats i särskilt värdefulla områden och omfattar endast en liten areal av Kosters totala yta.

Tanken är att en del av utmarkerna ska efterlikna tidigare förhållanden när mångfald och artrikedomen var större.

Naturreservaten ska bevaras och nyttjas

Information och skyltning ska vara tydlig

Upplysning om öarnas kulturarv och historia

Informationscentrum

Naturum är entré för besökare till ett unikt naturområde och ska inspirera till upplevelser, samt ge kunskap om naturens särart och värde genom utställningar och information.

I Kosterundet planeras naturum Kosterhavet och eventuellt byggs någon mindre anläggning i Brevik. På fastlandssidan undersöks Strömstad, Tjärnö/Saltö, Rossö och Resö.

Vinnande förslag Mareld ska vidare bearbetas och anpassas

Central placering

En lokal naturumsgrupp bildades på Koster i januari 2005. De arbetade fram lämpliga platser för placering och gav synpunkter på innehåll, samt önskade ett nära samarbete med skolan, hembygdsmuseet och Tjärnö marinbiologiska laboratorium.

En omfattande studie av olika platser visade Kosterundet vid linfärjan som mest lämplig. Ett centralt läge, lätt åtkomligt från båda öarna.

Tävlingens vinnare

En arkitekttävling för naturum omfattade sex förslag. Juryn med representanter från Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Strömstad kommun, Tjärnö marinbiologiska laboratorium, Sveriges arkitekter och Kosternämnden utsåg Mareld som vinnare.

Motiveringen löd: En byggnad där intrikata växlingar mellan ljust och mörkt, öppet och slutet, luft, byggd materia och vatten, skapar ett ständigt varierande ljusspel och som också erbjuder goda betingelser för utställningar och naturums övriga funktioner.

Naturum berikar

En naturinriktad och marin information kan ge bättre översikt för besökare, ge kunskaper och bidra till förståelse för områdets speciella värde.

Skärgårdens identitet och kultur kan visas genom utställningar i samarbete med hembygdsföreningen, fiskare och livet i havet genom Tjärnö marinbiologiska laboratorium.

Förvaltningen av området blir tydlig och lokal. Ett vinteröppet café ska ge besökare möjlighet till service även under lågsäsong.

Bearbetning av naturum

Naturumsförslaget ska bearbetas till att bättre passa platsen och omgivningen.

Byggnaden ska innehålla auditorium, permanent och flexibel utställning, ett litet bibliotek, ett café, turistinformation och båtplatser. Möjligheten att samlokalisera naturum med skolan på Koster utreds för tillfället.

Kunskap ger ökad förståelse

Skärgårdsskolan är en hörnsten i samhället

Hembygdsföreningen känner Koster's historia

Större ekonomiskt stöd ger utrymme att bevara kulturarvet

Nya möjligheter

Kustsamhällets negativa utveckling kan vändas. Nationalparkens status med stabila statliga medel ger större utrymme till förbättringar. Nya möjligheter skapas för ett varaktigt och levande samhälle även utanför turismens intensiva sommarmånader.

Fler arbeten skapas

I många kustsamhällen är medelåldern hög. Med fler arbetstillfällen behövs yngre människor i arbetsför ålder. Deras drivkraft och energi formar det levande samhället. Det har redan skapats nya arbetstillfällen genom naturvård i kulturlandskapet. Idag har flera personer fått hel eller deltidarbete.

Hantera en ökande turism

Längs Bohuskusten har turismen sedan länge varit en viktig näringsgren. En havets nationalpark sätter Strömstads och Tanums kommuner på världskartan med ett mycket sevärt och speciellt kustområde. Nationalpark är det "finaste" ett naturområde kan bli.

Ett ständigt ökande turisttryck medför ett större slitage på naturen. Ökad status ger bättre möjligheter till bevarande och skydd genom information och i viss mån reglering för turismen.

Bevara fyrplatser

Kosters och Ursholmens fyrar, två fyrplatser med dubbelfyrar som en gång har varit bemannade. Tillsammans med Svängen i Tanums skärgård är de exempel på speciell kulturhistoria och intressanta platser som fascinerar.

Fyrar som med dagens GPS blivit onödiga och är dyra att bevara. Genom en nationalpark ges nya möjligheter till fortsatt underhåll och stabilare ekonomi av fyrarna och fyrplatserna.

Kvalitet i Kosterhavet

•Att uppleva orörd natur, vid klapperstensfält, på holmar och i reservat.

•Att vandra på märkta stigar, trygg att inte gå vilse och känna till avstånden.

•Att erbjudas olika prisalternativ att välja mellan för boende och mat.

•Att serveras något att äta även under lågsäsong.

•Att bada i ett rent hav.

•Att plocka snäckor, svamp eller bär i en ostörd miljö.

•Att fiska sin egen hummer.

•Att det finns tillräckligt med toaletter och en fungerande sophantering.

•Att det är rent och städad från skräp i natur och på stränderna.

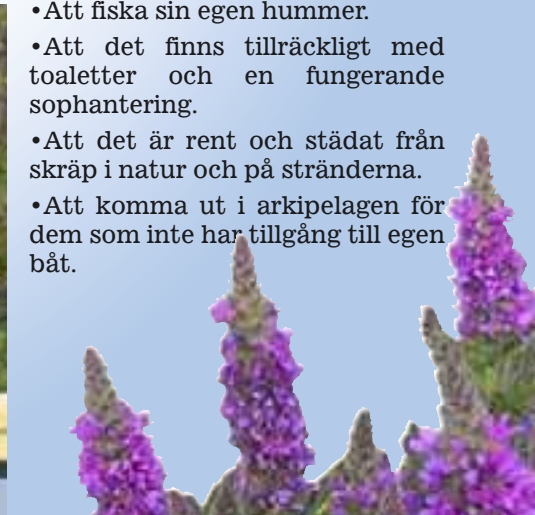
•Att komma ut i arkipelagen för dem som inte har tillgång till egen båt.

Skötsel av naturområden ger arbete

Utveckling i samverkan gav linfjärn

Utrymme finns för olika näringsgrenar

Hur blir framtiden

Sveriges första marina nationalpark kommer att ge ökad status till hela norra Bohuslän. Med riktlinjer och regelverk som anpassas till de lokala behoven säkras kustområdet inför kommande generationer. Bevarande och utveckling är inte motsatser utan kan ske i balans.

En brukad nationalpark innebär fiske, jakt, jordbruk m.m.

Om inte nationalpark

Samma behov finns kvar, men utan tillgång till nationalparkens resurser i form av stabil ekonomi och övriga ekonomiska insatser. Kvar finns behovet av naturvårdsinsatser, sophantering, toaletter, information m.m.

Den för skärgårdsbefolkningen negativa utvecklingen fortsätter med sjunkande befolkningsunderlag och ökad risk för minskad samhälls service.

Turismen ökar för varje år likt tidigare, fortsatt med ett otydligt regelverk som ger ett ökande slitage på natur och hav. Båtturismen ökar och en del fortsätter att ta över holmar som "sin egen" där båten ligger kvar hela sommaren.

Hållbar turism

Crest (Creating Sustainable Tourism Destinations) är ett internationellt projekt som utvecklar riktlinjer för en hållbar turism i Nordsjöregionen.

Tillsammans med Håll Sverige rent, Hvaler kommun och fyra andra kommuner runt Nordsjön, deltar Strömstad kommun i ett arbete för gemensamma lösningar på ekonomiska, sociala och ekologiska frågor.

Fiske i framtiden

Skärgårdens kultur och identitet i norra Bohuslän bygger på ett långvarigt småskaligt fiske genom generationerna. Fisket måste också bevaras som näringsgren i framtiden

I en brukad nationalpark kommer såväl yrkes- som fritidsfisket att fortsätta. Vilka regler som ska gälla kan man arbeta fram lokalt eller tillsammans med fiskeriverket.

Ett balanserat fiske ligger i allas intresse, för dem som lever på sin fångst, fiskar för nöjets skull eller för dem som vill äta fisk, räkor, hummer och andra delikatesser från havet.

En långsiktig åtgärd

I alla tider har människor känt oro inför förändringar men vi har en skyldighet att bevara vårt gemensamma arv till nästa generationer, våra barn och barnbarn.

Naturen bevaras till kommande generationer

Kustnära fiske tillhör områdets identitet

Havsområdet är unikt med tusentals arter

En brukad och levande nationalpark - inget museum

Avsikt och önskan om att skapa Kosterhavets nationalpark kommer ur en ärlig vilja att ta vara på möjligheten att bevara den fantastiska artrika miljön i hav och på land till våra efterkommande generationer. Genom stabila ekonomiska resurser ges nya möjligheter till naturvård och kulturinsatser. Nationalparken ska vara levande och brukad. Det är ett nationalparksnyttjande som är ovanligt i Sverige men desto vanligare utomlands. En modern nationalpark där en lokal förvaltningsorganisation med inflytande, vårdar och värnar området.

Frågan om en nationalpark i Kosterhavets området utreds för närvarande av Länsstyrelsen och Naturvårdsverket i samverkan med kommunerna och lokala intressegrupper där boende och fiskare finns representerade.

Som grund för utredningsarbetet finns en förstudie och en projektplan. I förutsättningarna för arbetet ingår att fisket skall fortgå i samma omfattning som idag. För trålfisket i fjorden gäller den överenskommelse som träffades mellan fiskare och myndigheter år 2000.

Det finns ännu inga beslut fattade om en nationalpark. Avgörande beslut fattas av riksdag och regering våren 2009.

Förslag ska remitterats till kommunerna vid flera tillfällen. En första remissomgång är planerad april – september 2007 och omfattar förslag till bestämmelser för området.

Under remissperioden kommer Länsstyrelsen att bjuda in till en seminariereserie med olika teman kring nationalparken. De kommer att hållas i Ekoparken i Strömstad och vara öppet för alla.

Kosterhavet kommer att uppmärksammas under en dag i maj, Kosterhavets dag. Alla som önskar kan ta del av det som händer kring Kosterhavet. Båtturer, föreläsningar och guidningar planeras under dagen.

Mer information om tider i Bohuslänningen, Strömstads tidning och på internet.

Länsstyrelsen Västra Götalands län

Bengt Frizell 031-605235, 070-1805235 bengt.frizell@o.lst.se

Lena Tingström 031-605264, 070-2845264 lena.tingstrom@o.lst.se

Naturvårdsverket Anders Bergquist 08-6981000 anders.bergquist@naturvardsverket.se

Strömstads kommun Anders Tysklind 0526-19669 anders.tysklind@stromstad.se

Tanums kommun Sofia Reimbert, tel 0525-18103 sofia.reimbert@tanum.se

www.kosterhavet.se kosterhavet@o.lst.se

Denna information har tagits fram på uppdrag av referensgruppen för Kosterhavets nationalpark

Foto: Christin Appelqvist, Susanne Enfors-Davies, Bengt Frizell, Svante Hultengren, Lars-Ove Loo